

alatt megfigyelt, a domboldalról lemosódott sárga agyagos-sóderes réteg alatt jelentkezett. Az objektumok közül 55 nem tartalmazott korhatározó leletet. Egyetlen objektumból került elő őskori kerámiatöredék, 7 objektumból avar leletek és 13 objektum bizonyult Árpád-korinak. A lelőhelyen feltártuk egy hosszú, egyenes, É-i végén Ny felé elkanyarodó, bizonytalan korú fal maradványait. A fal feltárása során nem találtunk leletet, a falat alkotó kövek egy része a környező, mélyebben fekvő Árpád-kori házak alapödreibe mosódott be ill. egy Árpád-kori ház gödre átvágta a fal alapárkát. A lelőhelyről az avar és Árpád-kori kerámiatöredékeken kívül orsókarikák, vas- és bronztárgyak töredékei, őrlőkövek és állatcsontmaradványok kerültek elő.

A 8102 sz. úton található lelőhelyen július 4. és szeptember 15. között 183 objektumot tártunk fel. Ezek közül 169 az újkőkorszakhoz, 14 pedig az Árpád-korhoz köthető leleteket tartalmazott. Az őskori jelenségek nagy része a középső neolitikumba tartozó zselizi kultúrához tartozik, néhány gödörben azonban a korábbi periódusra jellemző, ún. kottafejes díszű kerámialeleteket találtunk. A jellegzetes, tipikus dunántúli leletek mellett megtaláltuk az észak-balkáni eredetű Bicske-Sopot-kultúrához sorolható magas, tömör csőtalpas tálak töredékeit is. Az egykori középső neolitikum település maradványait 20–30 cm vastag erősen hamus szürke réteg borította. Ezen a felszínen a jelenségek foltjai alig látszódtak, cölöplyukakat, házmaradványokat nem találtunk. Ezzel szemben nagy számban kerültek elő tűzhelyek, egy nagyméretű, lépcsőzetes szélű munkagödörben 5 tűzhely feküdt egymás mellett. Megmaradt a tűzhelyek egykori platnija és néhány esetben a tűzhelyek erősen ívelt oldalának részletei is. A tűzhelyek – elhelyezkedésük alapján – két időbeli periódusba sorolhatók. A neolitikum házakra a gödrökből előkerült áglyenyomatos, égett agyagdarabok utaltak; a középső neolitikum idején ezen a területen is oszlopváz, sövényfonatú, tapasztott falú házak állhattak.

Egy emberi csontvázat is találtunk, a halottat az egykori településen temették el, bal oldalán fekvő, zsugorított helyzetben. Karjait erősen behajlították, kezeit a vállához húzták. A csontváz erősen hiányos állapotban maradt meg, a csontok deréktól lefelé hiányoztak. A csontok nagyon magasan feküdtek, a halottat valószínűleg közvetlenül az egykori járósínt alá temethették.

A lelőhelyen igen nagy mennyiségű leletanyagot találtunk, elsősorban kerámiatöredékeket, nagyon finom kidolgozású, polírozott, karcolt díszítésű, vörös és sárga festésű edények darabjait, a vastag falú házikerámia ujjbenyomással, körömbenyomással, bütykökkel díszített töredékeit, egy arcábrázolással díszített edény töredékeit. Az agyagtárgyak közül a legfontosabb egy idol, amelynek egyik oldalán emberi arcábrázolás látható, a hátoldalán a karcolt mintát vörös és sárga festés egészítette ki. A gödrökből számos kőeszköz is előkerült, kovából és néhány obszidiánból pattintott penge, csiszolt kővésők, kőbalták töredékei, őrlőkötöredékek. A 8102 sz.

út Raktárvárosi úthoz közel eső szakaszán feltártunk egy az Árpád-korba keltezhető köznépi temető több sírját. A sírok jelentős része bolygatott volt, igen magasan feküdtek, és a földművelési munkák során kisebb-nagyobb sérülést szenvedtek. Fontos korhatározó leletek azonban a többi sírből előkerült bronzékszerek (S-végű hajkarikák, fülbevalók, gyűrűk).

A leletanyagot a szentendrei Ferenczy Múzeumban helyeztük el.

Munkatársak: Ecsedy István, Kovács Ágnes, Zimborán Gábor.

RAJNA ANDRÁS

363. Törökbálint, Égett-völgy, Pannon (Pest megye) R

Az Égett-völgy D-i végében a Pannon GSM tervezett székházépületének helyén, és a csatlakozó létesítmények területén végeztünk megelőző feltárást. 2006 őszétől 2007 nyaráig az 1,7 hektáros területen 571 objektumot tártunk fel. A a rézkor időszakába, a Kr. e. 4. évezredbe (3800–3500) sorolható leletek kerültek a felszínre. A völgy K-i oldalán az erdő aljában egy patakmeder futott végig. Ezzel párhuzamosan több helyen feltártuk egy kerítőárok több szakaszát, melyből a korszakra jellemző kerámia került elő. A kibontott objektumok jelentős része cölöplyuk.

A lelőhely D-i végében a patakmederre merőleges tengely mentén, egymástól szabályos távolságra 15 téglalap alakú foltra bukkantunk a nyelés során. Mindegyik 2,5–3 m hosszú, és nagyjából 0,5–1 m széles volt. Bontása során a gödrök belső szerkezete is nagyjából azonos képet mutatott: a felső kb. 50–70 cm általában barnásszürke volt, ez alatt a mélység alatt az objektum lefelé erősen szűkülni kezdett a gödör fenekén kb. 10 cm magasságig, a betöltés itt barna humusszal erősen kevert sárga homok volt. Mindegyik ilyen objektum lelet nélküli volt. Az objektumok sajátos formája és elhelyezkedése egyaránt arra utal, hogy funkciójuk egy bizonyos tevékenységhez kapcsolódik. A lelőhely kiterjedéséhez képest kevés a hulladékgyűjtő és a házmaradvány. Mindezek alapján megfontolásra érdemes felvetésnek tartjuk, hogy esetleg rézkori tímárok telepét, a nyersbőrök feldolgozásának területét találtuk meg, a leírt objektumok pedig a bőrök cserzésére, áztatására szolgáló cserzőgödrök lehettek.

A terület Ny-i felén előkerült objektumokban mészbetéttel díszített, finoman iszapolt, polírozott kerámiatöredékeket találtunk. Hasonló kerámiaanyag került elő az egyik igen fontos objektumból, melyről a bontás során tisztázódott, hogy több egymásba ácsott gödör alkotta komplexumról – többször bővített munkagödörrel – van szó, K-i részén egy kemence nyomaira is bukkantunk. A gödörrendszerből igen nagy mennyiségű, a korszakot jól reprezentáló kerámiaanyag került elő. A lelőhely egészét tekintve korhatározóak az éles hasi törésvonalú tálak, valamint a függőlegesen

átfűrt füllel ellátott oldaltöredékek, valamint a több cseréptöredéken a „Furchenstich” díszítés jelenléte. Két majdnem teljes csonkakúpos aljú, gömbölyű hasú, hasán és nyakán gazdagon díszített tál került elő a lelőhely ezen részéről.

A leletanyag a szentendrei Ferenczy Múzeumba került.

Munkatársak: Ecsedy István, Kovács Ágnes, Zimborán Gábor.

RAJNA ANDRÁS

364. Törökbálint, Égett-völgy, Transtor (Pest megye) U, A, Á, Kö

2007. július 2. és október 31. között megelőző és próbafeltárást végeztünk egy 14 hektáros területen. A lelőhelyet három részre bontottuk (I-III).

A lelőhely középső részén (I.) 500 m²-en megelőző feltárást végeztünk. A korábbi terepbejárások során már azonosított középkori, Árpád-kori lelőhely területén újkőkori és népvándorlás kori objektumok is előkerültek. A lelőhely sokkal nagyobb kiterjedésű, mint korábban ismertük. A feltárt 99 objektum közül 26 árok, 68 gödör, 2 gödörkomplexum, 1 szabadtéri kemence, valamint 2 sekély, keskeny árokszakasz. 52-nek a korát lehetett biztosan megállapítani: 38 újkőkori, 1 avar és 13 középkori (részben Árpád-kori). A lelőhelyrészleten K-Ny irányban átfutó, korhatározó lelet nélküli árkok nagy része is feltehetőleg a középkori településhez tartozott. Az újkőkori gödrök vonaldíszes és zselízi kerámiatöredékeket, csőtálpas tálak töredékeit, kőeszközöket, állatcsontot tartalmaztak. Az újkőkori településhez tartozhatott még két ház alapárka és két köríves árok. Egyetlen árokból került elő nagyobb mennyiségben avar hullámvonalas kerámia, valamint egyetlen vas nyílhegy.

A középkori objektumok a szondázás során a Transtor I. lelőhely É-i részén megfigyelt középkori templommal egykorúak, a templom körül elterülő falu déli pereméhez tartotak. Egyetlen szabadtéri kemence és néhány viszonylag kevés leletet tartalmazó gödör mellett egymásba ázott agyaggyerő gödrök két csoportját sikerült feltárnunk. A középkori objektumokból számos vastárgy töredéke, kerámiatöredék (13–15. sz.) valamint állatcsont került elő.

A terület Raktárvárosi úthoz közeli ÉNy-irészen a próbafeltárást során középkori templomra és a templom körüli temetőt övező kerítőfal alapfalaira bukkantunk. A templom félköríves szentélyzáródású, É-i oldalán sekrestyével, Ny-i homlokzata előtt egy torony alapjainak nyomaival. Feltehetőleg a 12–13. sz. során épült. A kerítőfalon belül mintegy ötven sírfoltot azonosítottunk. A feltárást később fogjuk elvégezni.

A leletanyagot a szentendrei Ferenczy Múzeumban helyeztük el.

Munkatársak: Ecsedy István, Kovács Ágnes, Zimborán Zoltán.

RAJNA ANDRÁS

365. Tyukod, Rákóczi utca 59.

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Sza

2007. január 18-án lelőhely-hitelesítés érdekében az 1972-ben előkerült 2. századi kincslelet pontos előkerülési helyét tekintettük meg. A címben jelzett háznál sikerült beszélnünk a megtaláló testvérével, aki megmutatta a pontos helyszínt. A kerítésoszlop ásásakor előkerült 37 érme egy kis edényben volt elrejtve kb. 0,5–1 m mélységben. Az akkor leásott betonoszlop jelenleg is a helyén van, a hátsó udvaron, mintegy fél méterre az 57. sz. ház falától. A terület, részben feltöltődött hulladékkal, így megfigyelésre nem volt lehetőségünk. A terület enyhén kiemelkedik a kert felől nézve; tüzetes átnézésekor összegyűjtöttünk mintegy 30 érmet, két ezüströgöt, valamint a palástdísznek az egyik foglatát, benne ékkövel.

JAKAB ATTILA

366. Uppony, Cserepes-barlang

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

2007. április 6-án helyszíni szemlét tartottunk a barlangnál. A szemle során leleteket találtunk a barlang első csarnokában: 3×2,2×2,6 cm, obszidián, lamellamagkő, kora talán neolitikum; valamint 4×3,9 cm, szürkésbarna, finom homokkal soványított, 0,6 cm vastag peremtöredék füllel, a töredék bal alján tűzdelt díszítés kezdete, a jobb oldalán alul ívelt, karcolt díszítés kezdete látható, kora talán neolitikum. A barlang jobb oldali ágának végén lévő terem ásásából származó, kihordott üledékben egy 3,3×3,5 cm szürke, zúzott kerámiával soványított edény nyaktöredékét találtuk.

Munkatársak: Kovács Attila barlangász és Ferenczy Gergely (Bükki Nemzeti Park Igazgatósága).

LENGYEL GYÖRGY

367. Újfehértó, Tóhát-dűlő

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B

2007. január 21-én terepbejárást végeztünk Újfehértó határában, a Tóhát-dűlőben, ahol 2001–2002-ben egy bronzdepó több darabja (tokos balták, sarlók, karperecötredék stb.) került elő a fémdetektoros kutatás során.⁴¹

A lelőhely egy nagyjából É-D-i irányú dombháton helyezkedik el, amelyen viszonylag sok késő bronzkori (Gáva-kultúra) cserepet találtunk. A terepbejáráskor a korábban előkerült leletek közelében, a dombhát DNy-i részén további bronztárgyak kerültek elő, és sikerült meghatározni a depónak a „fészket” is. Erre egy 2,5×2,5 m-es szondát nyitottunk, így jó néhány tárgyat sikerült in situ helyzetben megfigyelnünk. A szántás által részben megbolygatott, csekély mélységben elásott tárgyakat egy

41 JAM Adattár 2001. 14., 2002. 36. Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2002. Budapest, 2004. 285.